

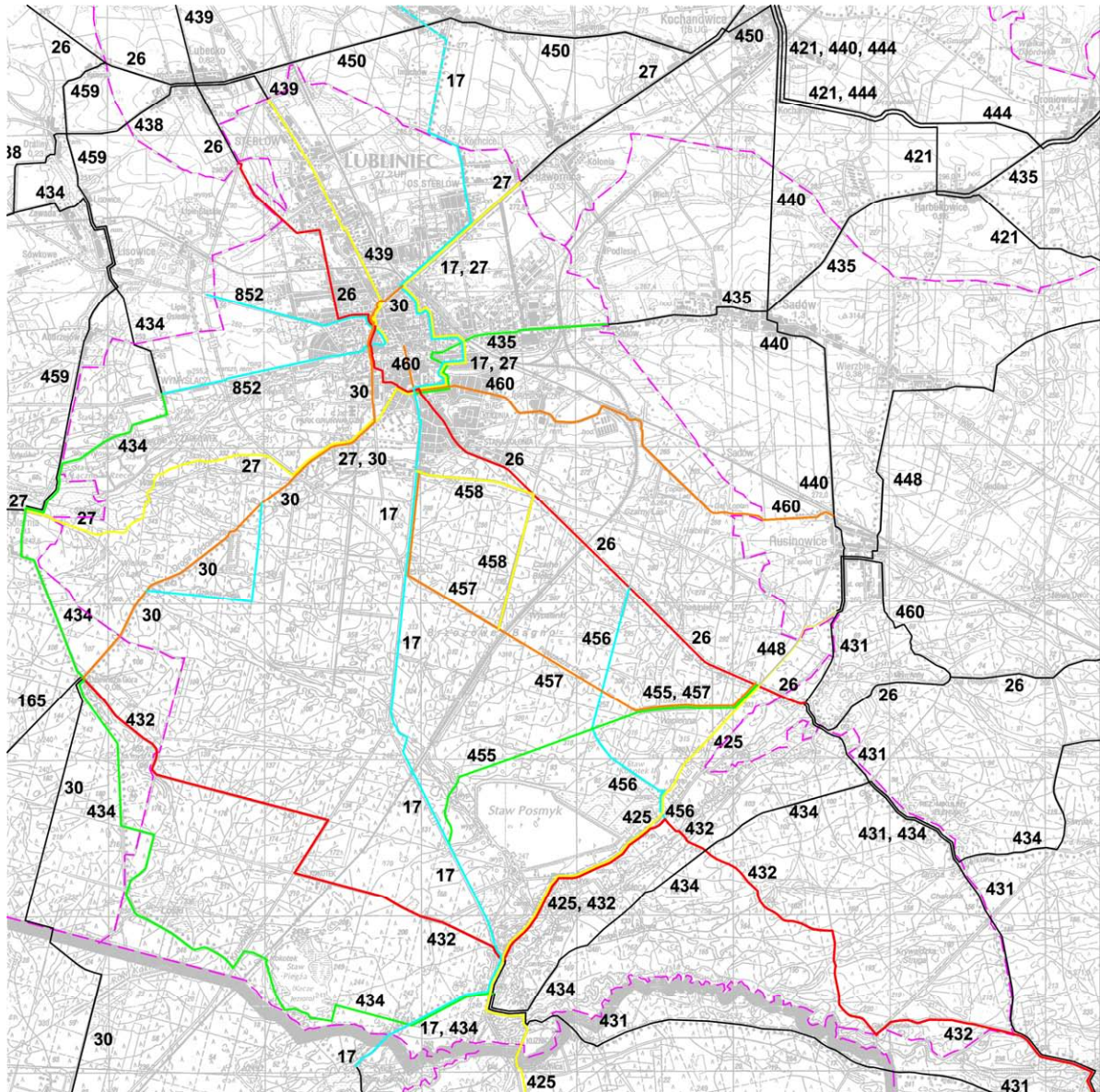
mgr inż. Piotr Rościszewski

Audyt dokumentacji oznakowania tras rowerowych w Lublińcu

w dniu 2011-04-20

Audyt ma charakter wrywkowy. Jego celem jest stwierdzenie, czy trasy zostały poprowadzone zgodnie z koncepcją i czy ich oznakowanie jest zgodne ze standardami znakowania szlaków turystycznych PTTK. Rozpatrywane rozwiązania zostały wykonane przez Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Gra-Mar” w Lublińcu.

Koncepcja została wykonana przeze mnie na przełomie lat 2009-2010 w ramach Firmy „Technodat” Sp. z o.o. w Gliwicach.

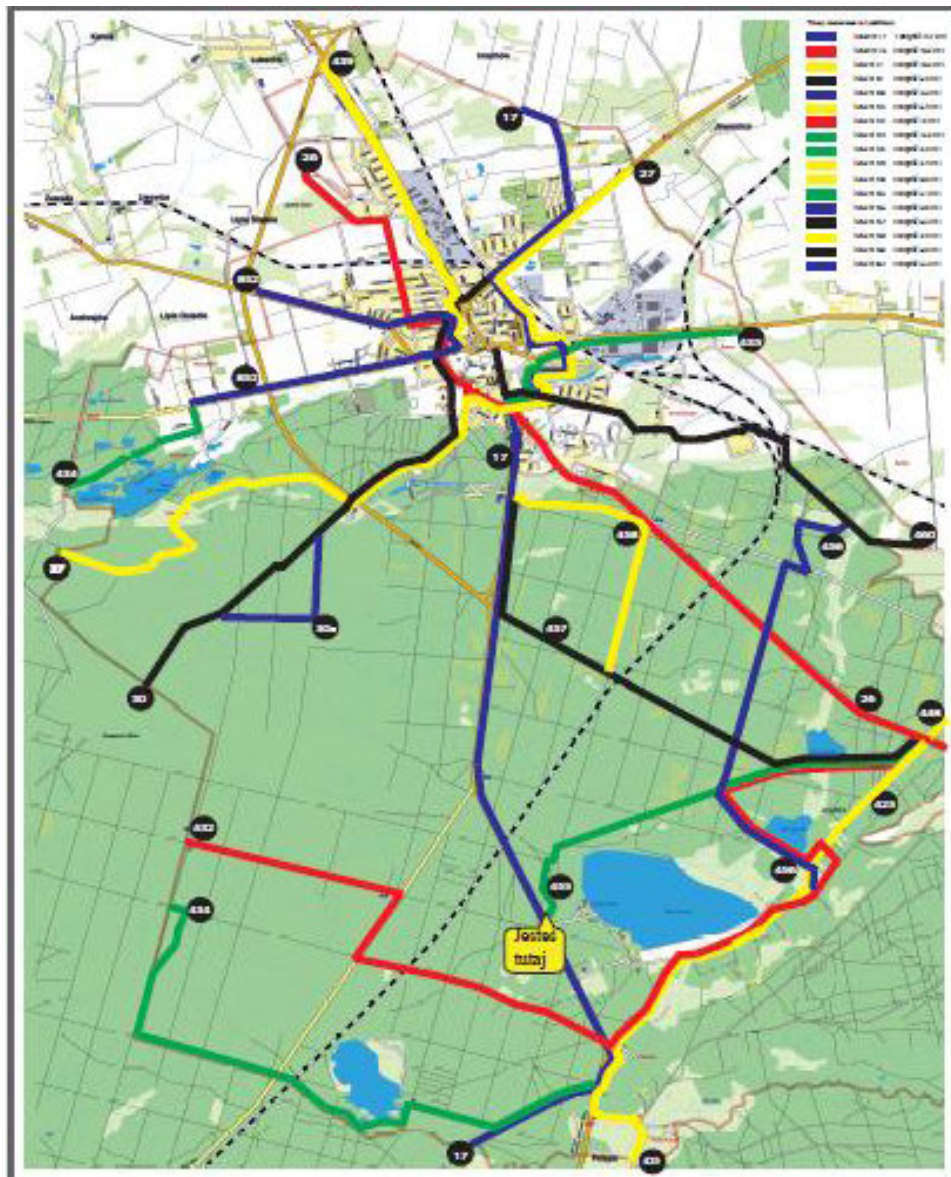
*Trasy ujęte w koncepcji, które powinny być przedmiotem projektu technicznego
(błędnie na północy nie zaznaczono końca planowanego odcinka trasy nr 17)*

Realizacja tras rowerowych jest zbieżna z koncepcją, ale ma kilka poważnych braków. Koncepcja zakładała, że trasy rowerowe będą zgodne z ogólną koncepcją Śląskiej Sieci Tras Rowerowych. **Zgodnie z zasadami projektowania szlaków turystycznych realizowane oznakowanie wybranych odcinków tras rowerowych powinno rozpoczynać się lub kończyć w miejscach łatwych**

do odnalezienia przez rowerzystów. Przy realizacji projektu technicznego ta zasada została złamana – trasy rozpoczynają się na granicy administracyjnej Lublińca w środku lasu, czyli w miejscach, których nie znajdzie żaden rowerzysta jadący w kierunku tego miasta. Dla przykładu w projekcie technicznym „urwano” fragment trasy nr 17 z Żyłki do granicy miasta. W analogiczny sposób „urwano” większość tras, które docelowo powinny przekraczać granice Lublińca. Trasa nr 432 miała prowadzić do Bruśka, a zamiast tego dubluje inne trasy zbliżając się bez jakiegokolwiek uzasadnienia do trasy nr 26, również w kolorze czerwonym.

Najlepszym sposobem korzystania z tras rowerowych jest możliwość układania tras wycieczkowych w formie pętelek, tymczasem np. wzdłuż granicy zachodniej Lublińca 5 tras urywa się w odległościach około 1÷2 km od siebie, bez jakiegokolwiek możliwości „przeskoczenia” pomiędzy ich końcami.

Należy uzupełnić dokumentację o brakujące odcinki oznakowania tras rowerowych. Z praktyki wiem, że liczenie na to, iż sąsiednie gminy szybko wykonają swoje odcinki tras rowerowych jest bliskoznaczne z liczeniem na cud.

*Trasy ujęte w projekcie technicznym
– m.in. brak połączenia dwóch fragmentów trasy nr 434
i odcinka trasy nr 432 z Posmyka do Bruśka.*

Oznakowanie tras rowerowych. Projektant nie zadał sobie trudu przeczytania koncepcji i materiałów przetargowych, gdzie był podany dokładny adres internetowy instrukcji znakarskiej propagowanej przez Śląski Klub Znakarzy Tras Turystycznych PTTK, do której miał się zastosować. Ten sam adres <http://kztt.webpark.pl/010.html> będzie dostępny do końca maja 2011 r. Prawdopodobnie korzystał wybiórczo z tej instrukcji znakarskiej przy opracowywaniu potrzebnych wzorów znaków, ale nie czytał i nie stosował jej części opisowej. Nie powołuje się na nią w opisach technicznych, chociaż miał taki obowiązek.

Zasady oznakowania są dość proste – na oznakowanie składają się 3 elementy:

- 1/ oznakowanie podstawowe trasy znakami kategorii R;
- 2/ oznakowanie dodatkowe znakami typu R-3;
- 3/ ustawienie tablic informacyjnych z mapami ukazującymi sieć tras rowerowych.

Z formalnego punktu widzenia projekt oznakowania obejmuje wszystkie 3 elementy.

Projekt oznakowania tras rowerowych w myśl obowiązującego prawa powinien być projektem organizacji ruchu drogowego, tymczasem w ogóle nie spełnia kryteriów takiego projektu, ponieważ nie obejmuje wszystkich istniejących znaków drogowych. Dokumentacja przetargowa w ogóle nie wspomina, czy dokumentacja została zatwierdzona w zakresie organizacji ruchu drogowego – to samo dotyczy innych fragmentów dokumentacji przetargowej niż oznakowanie tras rowerowych.

Ad. 1. W uproszczeniu w zakresie oznakowania znakami kategorii R obowiązkowe jest:

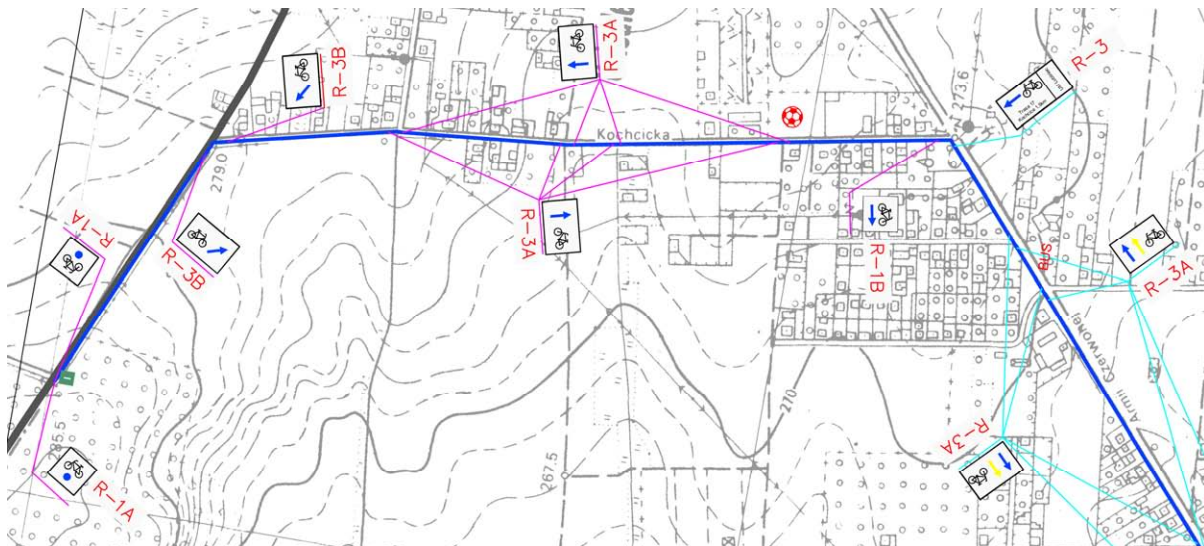
- a) ustawienie lub namalowanie znaków R-1 za każdym skrzyżowaniem dróg (w obu kierunkach);
- b) w razie potrzeby zapowiedzenia zakrętu lub kierunku jazdy przez rozległe skrzyżowanie ustawienie lub namalowanie przed skrzyżowaniami odpowiednich znaków ze strzałkami;
- c) ponieważ znaki typu R-1a oznaczające początek nie określają kierunku wyjazdu na trasę, kierunek ten nadają ustawione w obrębie skrzyżowania najbliższe znaki R-1;
- d) w przypadku bliskości dwóch skrzyżowań np. znak ze strzałką dotyczący drugiego skrzyżowania może zastępować znak R-1, który według zasady ogólnej powinien stanąć za pierwszym skrzyżowaniem;
- e) w przypadku wspólnego prowadzenia kilku tras tą samą drogą wszystkie znaki powinny być łączone ze sobą;
- f) w przypadku skrzyżowań i rozwidleń tras rowerowych należy zadbać o dobre oznakowanie tych miejsc tak, aby rowerzyści mieli możliwie przejrzystą sytuację, w których kierunkach rozchodzą się poszczególne trasy;
- g) w przypadku występowania znaków C-13 i C-16-13 znaki R-1 powinny być umieszczane pod nimi, projekt powinien też ustosunkowywać się do prawidłowości rozmieszczenia istniejących znaków typu C-13, C-16-13 i pochodnych, a także obejmować znaki ze strzałkami naprowadzającymi na wykorzystywane drogi dla rowerów i sygnalizującymi miejsce zjazdu z tych dróg.

Ad. a) **Przy realizacji projektu technicznego ta zasada została złamana.** Za wieloma skrzyżowaniami nie ma żadnego znaku R-1 co oznacza, że rowerzysta dojeżdżający do trasy z boku w ogóle jej nie zauważy i oznakowanie nie spełni swojego podstawowego przeznaczenia, jakim jest natrafienie na oznakowanie.

Ad. b) Znaki ze strzałkami zapowiadające zakręty zostały zaprojektowane prawidłowo. **Na wielu skrzyżowaniach zamiast znaków R-1 za skrzyżowaniami zaprojektowano niepotrzebnie znaki R-3a przed nimi.** Znaki R-3a powinny pozostać tylko tam, gdzie prawidłowo ustawione znaki R-1 są trudne do zauważenia.

Ad. c) **W ogóle nie zastosowano się do zasady dotyczącej prawidłowego oznakowania początków tras rowerowych.**

Ad. d) Oznakowanie sytuacji wyjątkowych jest trudne do skomentowania, skoro nie są prawidłowo stosowane zasady wymienione powyżej.

Fragment projektu oznakowania trasy rowerowej. Widać wyraźnie brak znaków R-1 [ad. a), b) i c)].

Na wspólnym odcinku znaki dwóch tras są zablokowane [ad. e)], ale brak jest wyraźnego oznakowania rozwidlenia [ad. f)].

Projekt ignoruje istnienie ciągu pieszo-rowerowego przy ul. Częstochowskiej [ad. h)] i istniejących znaków drogowych, co uniemożliwia ocenę prawidłowości oznakowania.

Ad. e) Oznakowanie wspólnych odcinków kilku tras rowerowych na planach sytuacyjnych zawiera prawidłowe wzory znaków, z zastrzeżeniami wymienionymi powyżej. Nieprawidłowe wzory znaków zauważone zostały na ul. Droniowskiej, gdzie zamiast znaków wspólnych 4 tras rowerowych zaprojektowane zostały znaki parami po 2 trasy rowerowe. **Znaki pokazane na planach sytuacyjnych są rozbieżne ze znakami ujętymi w specyfikacjach znaków w opisach technicznych.**

Ad. f) **Brak jest wyraźnego oznakowania większości skrzyżowań i rozwidleń tras rowerowych.**

Ad. g) Projekt w ogóle pomija wykorzystanie istniejących dróg dla rowerów i ciągów pieszo-rowerowych. **Na podstawie projektu w ogóle nie da się ustalić, czy oznakowanie kategorii C i R zostało wykonane prawidłowo, a także jaka jest lokalizacja znaków kategorii R względem innych znaków drogowych.**

Należy uzupełnić dokumentację o brakujące znaki R-1 i zrezygnować z nieprawidłowo zaprojektowanych znaków R-3a. Należy wyjaśnić sprawę projektu organizacji ruchu drogowego – jego brak w materiałach przetargowych uniemożliwia sprawdzenie, czy przy drogach publicznych znaki zostały zaprojektowane prawidłowo.

W zakresie stosowanych materiałów projekt zamiast sprawdzonej przez ponad sto lat techniki znaków malowanych na pniach drzew zakłada nie stosowane nigdzie mocowanie plastikowych znaków opaskami, które będą się wrzynać w drzewa i je niszczyć, jeżeli nie będą często poluzowywane. Na terenach leśnych zamiast słupków stalowych lepiej sprawdzają się słupki drewniane, które rzadziej padają łupem złodziei i wandali niezrozumiałe jest stosowanie wszędzie słupków stalowych.

Należy bezwzględnie zamienić znaki mocowane opaskami do pnie drzew na malowane.

Ad. 2. Drogowskazy powinny mieć 2 pola:

- duże pole ze strzałką w kolorze trasy oraz informacji o trasie z nazwami miejscowości (dzielnicy lub osiedli) i odległościami do nich;
- małe pole z administratorem trasy i jej numerem.

W projekcie numery tras znalazły się na dużym polu, na którym nie podano z kolei zbyt dokładnych i przemyślanych informacji dotyczących przebiegu trasy.

Sieć tras rowerowych TRASA nr 600 UG Janów		
	Olsztyn	22,3 km
	rez. "Parkowa"	12,6 km
	Złoty Potok, kościół	1,9 km
	Złoty Potok, pałac	1,0 km

Prawidłowy wzór drogowskazu trasy rowerowej (wersja zalecana przez ŚKZTT PTTK)

		UM Lubliniec
	Trasa 17 Kokotek 0,5km	

Nieprawidłowy wzór drogowskazu (niewłaściwa lokalizacja numeru trasy i uboga treść informacyjna)

Drogowskazy powinny znajdować się na obu końcach (początkach) każdej trasy, a poza tym we wszystkich miejscach węzłowych (np. dworzec PKP), na wszystkich skrzyżowaniach tras rowerowych i na ważniejszych rozwidleniach. **Przy realizacji projektu technicznego ta zasada została złamana – projekt jest zupełnie nieprzemysłany i drogowskazy nie tworzą żadnego systemu informacyjnego.** Projekt ogranicza się do umieszczenia drogowskazów z zupełnie przypadkowych miejscach, np. przed skrzyżowaniem, co automatycznie uniemożliwia skorzystanie z niego przez rowerzystów nadjeżdżających z innego kierunku.

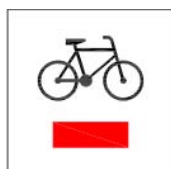
Brak jest drogowskazów, dokąd można dojechać po zakończeniu oznakowanego odcinka trasy. Brak jest drogowskazów do obiektów, które znajdują się w bok od znakowanych tras rowerowych. Zgodnie z koncepcją takie drogowskazy miały m.in. pokazywać możliwość przejazdu istniejącą ścieżką rowerową między trasami nr 27 i 435.

Należy uzupełnić dokumentację tak, aby drogowskazy – znaki R-3 tworzyły przemysłany system. Należy też uzupełnić treść dotychczas zaprojektowanych drogowskazów.

Ad. 3. Tablice informacyjne powinny przedstawiać sieć tras rowerowych w najbliższej okolicy, najlepiej na turystycznej mapie gminy, wraz ze schematem innych planowanych tras rowerowych i wzorami najczęściej spotykanych znaków. Trasy na mapie powinny być skilometrowane.

Projektowane tablice odbiegają od tej zasady. Informacje podane na tablicach w ogóle ignorują fakt, że realizowane trasy są zazwyczaj jedynie fragmentami koncepcji większej sieci tras rowerowych sugerując (prawdopodobnie w sposób niezamierzony), że jest to tylko projekt lokalnej sieci. Projekt tablic powinien dotyczyć całej sieci tras, a nie proponować oddzielne tablice dla pojedynczych tras.

Na mapkach nie podano kilometrażu poszczególnych odcinków tras rowerowych (obowiązujący zapis typu 5,3 km) – zamiast tego podano niestrawny dla przeciętnego użytkownika szczegółowy kilometraż jednej trasy (zapis typu 12+528). W tekstach tablic są błędy redakcyjne – np. w tytułach określenie w rodzaju „15,3 km” dzielone na dwa wiersze. Wzory znaków zostały ograniczone do rzadko stosowanego na trasie znaku R-1 z nieprawidłowym wzorem roweru i paska.

Prawidłowy wzór znaku podstawowego trasy rowerowej (wersja malowana bez czarnej obwódki)

Nieprawidłowy wzór znaku na tablicy informacyjnej (niewłaściwy wzór roweru i paska)

Tablice informacyjne, podobnie jak drogowskazy, powinny zachęcać do korzystania z tras rowerowych, a więc powinny być zlokalizowane w miejscach węzłowych (np. dworzec PKP) oraz na ważniejszych skrzyżowaniach tras rowerowych. **W projekcie nie przewidziano ani jednej tablicy w miejscach węzłowych.** Zamiast tego zaprojektowano tablice zlokalizowane na granicach Gminy, które w niewielkim stopniu zachęcają kogokolwiek do korzystania z tras rowerowych, ponieważ w wielu przypadkach znajdują się w miejscach, do których trudno dotrzeć. W tych miejscach w zupełności wystarczy umieścić drogowskazy. Przypadkiem jedynym dobrym pomysłem są tablice informacyjne na końcach objazdu – trasy nr 30a.

Należy uzupełnić dokumentację tak, aby tablice informacyjne tworzyły przemyślany system informowania o sieci tras rowerowych w Lublińcu i okolicy. Należy też uzupełnić treść dotychczas zaprojektowanych mapek.

System tablic informacyjnych tras rowerowych, dydaktycznych i z planem miasta. Obecnie sytuacja jest następująca:

- projektowane stosunkowo małe tablice informacyjne tras rowerowych mają bardzo skąpą schematyczną mapkę, bez szczegółów dotyczących sieci tras rowerowych i bez treści krajoznawczo-turystycznej,
- projektowane tablice dydaktyczne dotyczące pojedynczych obiektów, w większości o dość skąpej treści, nieproporcjonalnie duże w stosunku do tablic informacyjnych tras rowerowych,
- istniejące i nie zaprojektowane na nowo duże tablice z planem miasta (opracowane niegdyś przez Wydawnictwo „Plan”), bez naniesionych zaprojektowanych obecnie tras rowerowych, ale za to z dość obfitą treścią dydaktyczną, dublującą częściowo treść tablic dydaktycznych.

Tablice te powinny stanowić wspólny system, stanowiący istotę zadania dotyczącego przecież rozwoju systemu informacji turystycznej – powinny mieć identyczny sposób wykonania, np. z zachowaniem tej samej wysokości tablic, a także identyczny sposób ich ustawienia. Tymczasem tablice tras rowerowych mają wymiary 700 x 1000 mm, a pozostałe wymiar pionowy 1250 mm. W miejscach, w których powinny stać tablice informacyjne tras rowerowych powinny też zazwyczaj stać tablice z planem miasta i tablice dydaktyczne, tymczasem tablice dotyczące tras rowerowych zaprojektowano w przysłowiowych krzakach na granicach Gminy, a zamiast nowych tablic z planem miasta zaproponowano powielenie starych wzorów, nie pasujących do tworzonego obecnie systemu.

Należy uzupełnić dokumentację o jednolity system wzorów tablic wszystkich typów obejmujący przede wszystkim sprawy merytoryczne i jednolitą szatę graficzną.

Podsumowanie.

W koncepcji założono, że trasy rowerowe powinny przyciągać rowerzystów dobrym i „wandaloodpornym” oznakowaniem, dobrą informacją o całej sieci tras rowerowych, z dobrze opracowanymi tablicami informacyjnymi i dużą ilością drogowskazów w miejscach węzłowych i na skrzyżowaniach tras rowerowych, a także z drogowskazami na ważniejszych rozwidleniach tych tras.

Zamiast tego w projekcie technicznym:

- **Nie zostały zachowane standardy oznakowania PTTK**, a w szczególności brak jest podstawowych dla polskiego systemu znakowania znaków R-1 za większością skrzyżowań, zamiast tego zastosowano nagminnie znaki R-3a, których znaczenie jest drugorzędne w stosunku do znaków R-1.
- **Ważnym elementem „wandaloodporności” są znaki malowane na pniach drzew**, które w projekcie zostały zastąpione nieekologicznymi znakami metalowymi mocowanymi do pni opaskami.
- **Brak jest zupełnie tablic informacyjnych w miejscach węzłowych**, gdzie jest największy ruch turystyczny. Nie zastąpią ich tablice o niepełnej treści i z błędami, stawiane na granicach Gminy, gdzie jest bardzo mały ruch turystyczny.
- **Drogowskazy zaprojektowano z bardzo skąpą treścią merytoryczną i usytuowano w miejscach zupełnie przypadkowych.** Nie tworzą żadnego systemu i ich wartość dla orientacji w terenie jest znikoma.
- **Oznakowanie turystyczne znakami kategorii R wymaga sporządzenia projektu organizacji ruchu**, którego najwyraźniej nie wykonano.
- **Tablice informacyjne tras rowerowych, dydaktyczne i z planem miasta nie tworzą spójnego systemu.**

Wszystkie wymienione rodzaje błędów i braków powinny być usunięte przed przystąpieniem do realizacji oznakowania tras rowerowych.